# Seksualforbrydelser

*Revideret 16. april 2018*

# 1. Overblik og tjekliste

Politiet skal under efterforskningen være særligt opmærksom på følgende:

- **Voldtægt**
    - Rigspolitiet har fastsat nationale retningslinjer for politiets behandling af sager om voldtægt og voldtægtslignende forhold (Nationale Retningslinjer – Behandling af sager om voldtægt og voldtægtslignende forhold). Retningslinjerne kan findes på POLNET.
    - **Forurettede**
    - At vejlede forurettede/et vidne om reglerne om vidnefritagelse i retsplejelovens § 171 i sager, hvor den mistænkte er forurettede/vidnets nærmeste (børn, stedbørn, søskende, ægtefæller, samlevere og forældre), se Rigsadvokatmeddelelsen afsnittet om Samlivsrelaterede personfarlige forbrydelser, pkt. 2.4.2.
    - At vejlede forurettede om muligheden for beskikkelse af en bistandsadvokat i medfør af retsplejelovens § 741 a, stk. 1, i sager om blandt andet straffelovens §§ 216-223, og på at der skal beskikkes en bistandsadvokat i medfør af § 741 a, stk. 2, i sager om blandt andet straffelovens § 216, se Rigsadvokatmeddelelsen afsnittet om Forurettede – Vejledning af forurettede mv., pkt. 2.1.1.
    - At overveje om der skal udpeges en kontaktperson for forurettede, se Rigsadvokatmeddelelsen afsnittet om Forurettede – Vejledning af forurettede mv., pkt. 2.2.
    - **Børnepornografi**
    - At foretage en optælling af antallet af billeder/film med kategori-inddeling i sager om børnepornografiske fremstillinger, se pkt. 2.2.
    - **Når forurettede/vidner er under 18 år**
    - At overveje om afhøring af børn og unge under 18 år skal ske ved videoafhøring, se Rigsadvokatmeddelelsen afsnittet omVideoafhøring, pkt. 2.2.
    - At overveje om der er grundlag for en undersøgelse af barnet, herunder om betingelserne for legemsbesigtigelse eller lægeundersøgelse er opfyldt, se pkt. 2.1.

Anklagemyndigheden skal være særligt opmærksom på:

- **Særlige påstande**
- Om der skal nedlægges påstand om betinget dom med vilkår om sexologisk behandling, herunder om der skal ske forelæggelse for visitationsudvalget m.v., se pkt. 3.1.
- Om der skal nedlægges påstand om rettighedsfrakendelse efter straffelovens § 79, se pkt. 3.3.
- Om der skal nedlægges påstand om forbud efter straffelovens § 236, se pkt. 3.4.
- Om der skal nedlægges påstand om arveretsfrakendelse efter arvelovens § 48 i sager om voldtægt af slægtsarvinger, se pkt. 3.5.
- Om der skal nedlægges påstand om konfiskation i sager om børnepornografi, se pkt. 3.6.
- **Forhåndsafgørelser**
- Om der er behov for, at der træffes forhåndsafgørelse om dørlukning mv. efter retsplejelovens § 845, stk. 1, se pkt. 3.2.
- **Strafskærpelsesgrunde**
- Om der er grundlag for, at en strafskærpelsesgrund finder anvendelse og skal citeres i anklageskriftet

- Voldtægt – straffelovens § 216, stk. 3, 4 og 5, se pkt. 5.1.1. og pkt. 5.1.5.
- Samleje med et barn under 15 år – straffelovens § 222, stk. 3, se pkt. 5.3.
- **Efter dom**
- At underrette forsikringsselskaber, pensionskasser m.v. samt skifteretten om rettighedsfrakendelse efter arvelovens § 48, se pkt. 6.2.

# 2. Politiets efterforskning og sagsbehandling

# 2.1. Lægeundersøgelse af et barn

I sager om seksuelle overgreb mod børn skal politiet overveje, om der er grundlag for en undersøgelse af barnet.

Betingelserne for at foretage legemsindgreb over for en person, der ikke er sigtet, fremgår af retsplejelovens § 792 d.

Politiet kan foretage legemsbesigtigelse af barnet, der ikke kræver afklædning,

- hvis der foreligger et samtykke (samtykket skal så vidt muligt skal være skriftligt, jf. § 792 d, stk. 1) eller
- efter rettens bestemmelse, hvis betingelserne i retsplejelovens § 792 d, stk. 2, er opfyldt.

Optagelse af fotografier, aftryk og lignende af legemet og visitation af tøj er også en legemsbesigtigelse.

Politiet kan alene foretage en legemsundersøgelse af barnet, hvis der foreligger et samtykke, der så vidt muligt skal være skriftligt, jf. retsplejelovens § 792 d, stk. 1.

Et samtykke kan som udgangspunkt kun gives af forældremyndighedsindehaveren. For større børn – det vil sige børn på omkring 12 år og derover – bør barnets holdning dog også indgå ved vurderingen af, om der skal foretages legemsindgreb, jf. herved betænkning nr. 1420/2002, afsnit 8.3.2.

Hvis forældremyndighedsindehaveren ikke vil give samtykke til en legemsundersøgelse af barnet, kan anklagemyndigheden overveje følgende muligheder:

- Efter servicelovens § 63 kan anklagemyndigheden anmode børn og unge-udvalget i kommunen om at bestemme, at barnet skal undersøges mod forældremyndighedsindehaverens vilje. Dette forudsætter, at der er risiko for, at barnet vil blive udsat for yderligere overgreb eller anden form for vanrøgt.
- Efter værgemålslovens § 47 kan anklagemyndigheden anmode statsforvaltningen om at beskikke en særlig værge (ad hoc værge) for barnet. Den særlige værge vil kunne tage stilling til spørgsmålet om at give samtykke til en undersøgelse.

# 2.2. Opgørelsen af antallet af billeder og filmsekvenser mv. i sager om børnepornografi efter straffelovens § 235

Det har betydning for straffastsættelsen, hvilke typer af børnepornografiske fremstillinger sagen angår, jf. pkt. 5.6.

Politiet skal derfor i sager, hvor der rejses sigtelse for overtrædelse af straffelovens § 235, foretage en optælling af antallet af billeder/film, så det fremgår, hvor mange fremstillinger der er omfattet af følgende kategorier, som er udarbejdet efter drøftelse med Nationalt IT-Efterforskningscenter (nu NC3):

1. Fremstillinger uden seksuel aktivitet (kategori 1)

- Omfatter fotografier, filmsekvenser og andre visuelle gengivelser af børn, der fremstår som under 18 år, hvor barnet er alene på billedet, og hvor der ikke foregår seksuel aktivitet med andre, herunder billeder med fokusering på kønsdelene, onani og anden egen seksuel berøring, jf. dog nedenfor under kategori 2, sidste punktum.

2. Fremstillinger med seksuel aktivitet (kategori 2)

- Omfatter fotografier, filmsekvenser og andre visuelle gengivelser af børn, der fremstår som under 18 år, hvor der er to eller flere aktører på billedet, og hvor der er seksuel aktivitet, herunder samleje og anden kønslig omgængelse end samleje, jf. straffelovens §§ 216, stk. 2, 222 eller 225, samt tilfælde, hvor barnet udsættes for berøringer omfattet af straffelovens § 232. Fremstillinger, hvor barnet er alene på billedet, og hvor barnet indfører fingre eller redskaber i egne kønsåbninger (vaginalt/analt), er tillige omfattet.

3. Fremstillinger af særligt grove seksuelle forhold (kategori 3)

- Omfatter fotografier, filmsekvenser og andre visuelle gengivelser af børn, der fremstår som under 18 år, hvor barnet fremstilles som udsat for voldtægt, tvang, trusler eller lignende, eller hvor barnets liv fremstilles som udsat for fare eller fremstilles som udsat for grov vold eller som udsat for alvorlig skade. Tilfælde, hvor barnet fremstilles som udsat for seksuel omgang med dyr, og tilfælde, hvor den seksuelle aktivitet involverer et barn, der fremstår som mellem 0-3 år, er ligeledes omfattet.

Politiet skal angive varigheden af filmsekvenser med børnepornografisk indhold inden for de nævnte typer.

# 3. Forberedelse

Anklageren skal i forbindelse med behandlingen af en sag om seksualforbrydelser overveje følgende:

- forelæggelse for visitationsudvalget i forbindelse med påstand om betinget dom med vilkår om sexologisk behandling, se pkt. 3.1.,
- forhåndsafgørelse om dørlukning mv., se pkt. 3.2.,
- påstand om rettighedsfrakendelse, se pkt. 3.3.,
- påstand om forbud efter straffelovens § 236, se pkt. 3.4.,
- påstand om rettighedsfrakendelse efter arvelovens § 48, se pkt. 3.5.,
- påstand om konfiskation af det børnepornografiske materiale, som tiltalte besidder, og af tiltaltes computer mv., se pkt. 3.6. og
- formulering af tiltalen – skal der henvises til strafskærpende omstændigheder?

# 3.1. Forelæggelse for visitationsudvalget ved påstand om betinget dom med vilkår om sexologisk behandling

Der er i visse sager om overtrædelser af straffelovens §§ 216, stk. 2, 219, nr. 1 og 3, 222, 223 og 232, mulighed for at idømme den tiltalte en dom til sexologisk behandling som alternativ til frihedsstraf.

Anklagemyndigheden skal i disse sager hurtigst muligt indhente en personundersøgelse fra kriminalforsorgen og iværksætte en ambulant mentalundersøgelse. Når mentalundersøgelsen er foretaget, skal anklagemyndigheden sende erklæringen til kriminalforsorgen, der straks videresender mentalerklæringen til visitationsudvalget.

Se nærmere i Rigsadvokatmeddelelsen afsnittet om Seksualforbrydelser – Betinget dom med vilkår om behandling af personer der har begået visse seksualforbrydelser.

# 3.2. Forhåndsafgørelse om dørlukning mv.

Anklagemyndigheden skal overveje, om retten i medfør af retsplejelovens § 845, stk. 1, skal anmodes om forud for hovedforhandlingen at træffe forhåndsafgørelse om f.eks.

- dørlukning, jf. retsplejelovens §§ 29 og 29 a,
- referatforbud, jf. retsplejelovens § 30,
- navneforbud, jf. retsplejelovens § 31,
- at tiltalte skal forlade retslokalet, mens et vidne afhøres, jf. retsplejelovens § 856, og
- hvordan og ved hvem afhøringen af et barn under 15 år eller en person, der er blevet videoafhørt, skal ske, jf. retsplejelovens § 183, stk. 3.

Anklagemyndigheden skal hurtigst muligt – og senest på tidspunktet for indlevering af bevisfortegnelsen – underrette forsvareren og retten, hvis der foreligger spørgsmål som nævnt i § 845, stk. 1, jf. stk. 2.

# 3.3. Påstand om rettighedsfrakendelse efter straffelovens § 79

I sager, hvor den tiltalte erhvervsmæssigt eller i forbindelse med fritidsaktiviteter beskæftiger sig med børn eller unge under 18 år, skal anklagemyndigheden overveje, om der er grundlag for at nedlægge påstand om rettighedsfrakendelse efter straffelovens § 79.

Det vil altid bero på en konkret vurdering, om der skal nedlægges påstand om rettighedsfrakendelse.

Som eksempel på en sag, hvor Højesteret ikke fandt grundlag for at idømme rettighedsfrakendelse, kan nævnes U 2007.404H. I den pågældende sag blev tiltalte fundet skyldig i besiddelse af 140 børnepornografiske billeder, som ikke var billeder af børn i samlejesituationer eller af lignende grovhed. Tiltalte blev samtidig frikendt for en påstand om frakendelse af retten til at beskæftige sig med børn og unge under 18 år. Den pågældende havde i mange år været medlem af spejderbevægelsen, men i de senere år kun med begrænset aktivitet, og han havde som følge af sagen meldt sig ud af spejderbevægelsen.

Højesteret udtalte i den forbindelse, at tiltaltes overtrædelse af straffelovens § 235 ikke var af en sådan karakter, at den giver grundlag for at fastslå, at der består en nærliggende fare for, at den tiltalte vil misbruge adgangen til at beskæftige sig med børn og unge under 18 år, jf. straffelovens § 79, stk. 2, jf. stk. 1.

# 3.4. Påstand om forbud efter straffelovens § 236

Hvis personer tiltales for seksuelt misbrug, skal anklagemyndigheden overveje, om der er grundlag for at nedlægge påstand om et forbud efter straffelovens § 236.

Se nærmere om forbud efter straffelovens § 236 i Rigsadvokatens praksisoversigt "Sager om rettighedsfrakendelse i relation til børn og pålæg efter § 236".

# 3.5. Påstand om arveretsfrakendelse efter arvelovens § 48

Hvis personer tiltales for voldtægt efter straffelovens § 216 eller samleje med et barn under 15 år efter straffelovens § 222, skal anklagemyndigheden overveje, om der er grundlag for at nedlægge påstand om arveretsfrakendelse efter arvelovens § 48, stk. 1 og 2.

Efter arvelovens § 48, stk. 1 og 2, kan det ved dom bestemmes, at en gerningsmand fortaber retten til at få arv, forsikringssummer, pensioner eller andre ydelser, der var afhængig af en anden persons død, blandt andet hvis gerningsmanden har groft krænket en slægtsarving (dvs. børn, forældre, bedsteforældre og adoptivbørn). Udtrykket "groft krænket" omfatter f.eks. voldtægt efter straffelovens § 216 og overtrædelse af straffelovens § 222.

Se nærmere i Rigsadvokatmeddelelsen afsnittet om Drab (§§ 237-241), pkt. 3.1.

# 3.6. Konfiskation

Anklagemyndigheden skal i sager om besiddelse og udbredelse af børnepornografi nedlægge påstand om konfiskation af det børnepornografiske materiale, som den sigtede/tiltalte besidder.

Anklagemyndigheden skal herudover som udgangspunkt nedlægge påstand om konfiskation af computer med tilbehør og andet dataudstyr, der har været anvendt til at modtage eller udbrede børnepornografi, hvis det findes påkrævet for at forebygge yderligere lovovertrædelser, jf. straffelovens § 75, stk. 2.

I sager, hvor der alene er tale om besiddelse af børnepornografi, hvor besiddelsen kun omfatter få fremstillinger, og hvor strafpåstanden er bøde, kan det efter en konkret vurdering være tilstrækkeligt at påstå konfiskation af det eller de lagringsmedier (f.eks. en harddisk), der har været anvendt til modtagelsen/lagringen af materialet.

# 4. Jura

# 4.1. Straffelovens § 216 – voldtægt

Straffelovens § 216 omhandler voldtægt.

Begrebet "samleje" i bestemmelsen omfatter såvel vaginalt som analt samleje, ligesom også samleje mellem personer af samme køn er omfattet af bestemmelsen. Bestemmelsen finder tilsvarende anvendelse ved andet seksuelt forhold end samleje, jf. straffelovens § 225, jf. i det hele forarbejderne til lov nr. 633 af 12. juni 2013 (L 141 af 6. februar 2013, de specielle bemærkninger til § 1, nr. 8).

# 4.1.1. Straffelovens § 216, stk. 1, nr. 1

Efter § 216, stk. 1, nr. 1, straffes den, der med vold eller trussel om vold tiltvinger sig samleje. Ved ”vold eller trussel om vold” forstås også mildere former for vold, herunder den blotte fastholdelse.

# 4.1.2. Straffelovens § 216, stk. 1, nr. 2

Efter straffelovens § 216, stk. 1, nr. 2, straffes den, der skaffer sig samleje ved anden ulovlig tvang, jf. § 260, eller med en person, der befinder sig i en tilstand eller situation, i hvilken den pågældende er ude af stand til at modsætte sig handlingen.

- **Anden ulovlig tvang end vold eller trussel om vold, jf. § 260**

Bestemmelsen i straffelovens 216, stk. 1, nr. 2, 1. led, kriminaliserer anvendelsen af andre former for ulovlig tvang end vold eller trussel om vold, jf. § 260, med henblik på opnåelse af samleje.

- **Udnyttelse af forurettedes hjælpeløse tilstand**

Bestemmelsen i straffelovens 216, stk. 1, nr. 2, 2. led, kriminaliserer udnyttelse af forurettedes hjælpeløse tilstand til opnåelse af samleje. Udnyttelse af forurettedes hjælpeløse tilstand foreligger f.eks., når der er tale om, at forurettede som følge af søvn, bevidstløshed, stærk beruselse, hypnotisk trance, fysisk lammelse og lignende er ude af stand til at modsætte sig et seksuelt overgreb. Der skal dog være tale om, at gerningsmanden ”skaffer sig” samleje, hvilket er snævrere end blot ”at have” samleje. Det kan således næppe antages, at en person, der indleder et samleje med sin sovende samlever, i alle tilfælde gør sig skyldig i et strafbart forhold, jf. forarbejderne til lov nr. 633 af 12. juni 2013 (lovforslag nr. L 141 af 6. februar 2013, de almindelige bemærkninger, pkt. 4.1.1.).

Tiltvingelse af samleje ved at hensætte en forurettet i en tilstand, hvor denne er ude af stand til at modsætte sig handlingen, er omfattet af § 216, stk. 1, 2. led, hvis hensættelsen af forurettede i den hjælpeløse tilstand er sket på anden måde end ved vold. Er det sket ved vold, er der som følge af voldsudøvelsen tale om voldtægt efter § 216, stk. 1, nr. 1, jf. forarbejderne til lov nr. 633 af 12. juni 2013 (lovforslag nr. L 141 af 6. februar 2013, de specielle bemærkninger til § 1, nr. 8).

Det er en forudsætning for strafansvar efter bestemmelsen, at der er handlet med forsæt i relation til alle led i gerningsindholdet, herunder i relation til forurettedes tilstand. Det følger dog af straffelovens § 228, at en person kan straffes for overtrædelse af straffelovens § 216, stk. 1, nr. 2, hvis gerningsmanden har handlet uagtsomt i forhold til forurettedes tilstand.

- **Udnyttelse af forurettedes situation (overrumpling)**

Udnyttelse af forurettedes situation omfatter de situationer, hvor gerningsmanden har mulighed for at overrumple forurettede og begynde et samleje eller andet seksuelt forhold, jf. straffelovens § 225, uden at forurettede kan nå at reagere. Hvis forurettede på grund af sin tilstand er ude af stand til at modsætte sig handlingen, skal forholdet bedømmes efter § 216, stk. 1, nr. 2, 2. led, jf. ovenfor.

Udnyttelse af forurettedes situation*,* hvor forurettede er ude af stand til at modsætte sig handlingen, tager sigte på de tilfælde, hvor forurettede for så vidt er i stand til at modsætte sig handlingen, men i den konkrete situation ikke kan nå at reagere, før gerningsmanden har begyndt et samleje eller andet seksuelt forhold.

I praksis vil der typisk være tale om situationer, hvor forurettede er helt eller delvist afklædt, og hvor gerningsmanden har en legitim anledning til forholdsvis intime berøringer. Som eksempler kan nævnes bistand til personlig hygiejne, lægeundersøgelse, massage eller lignende. Med ”situation” sigtes der således til en konkret fysisk situation og ikke en eventuel særligt sårbar situation i øvrigt,

eksempelvis i form af økonomisk afhængighed, jf. forarbejderne til lov nr. 633 af 12. juni 2013 (lovforslag nr. L 141 af 6. februar 2013, de specielle bemærkninger til § 1, nr. 8).

# 4.1.3. Straffelovens § 216, stk. 2

Efter straffelovens § 216, stk. 2, straffes den, der har samleje med et barn under 12 år. Bestemmelsen omfatter ethvert samleje med et barn under 12 år, når gerningsmanden har forsæt med hensyn til, at barnet var under 12 år. Hvis gerningsmanden ikke har haft forsæt med hensyn til, at barnet var under 12 år, kan forholdet i stedet være omfattet af straffelovens § 222 om samleje med et barn under 15 år.

Der kan straffes i sammenstød mellem straffelovens § 216, stk. 2, og straffelovens § 216, stk. 1, når gerningsmanden har tiltvunget sig samlejet med et barn under 12 år med vold eller trussel om vold, når gerningsmanden har skaffet sig samleje med et barn under 12 år ved anden ulovlig tvang, jf. § 260, eller når barnet befinder sig i en tilstand eller situation, i hvilken barnet er ude af stand til at modsætte sig handlingen.

# 4.1.4. Betydningen af ægteskab

Det har ingen betydning for den strafferetlige subsumption, om et seksuelt forhold finder sted inden for eller uden for ægteskab. Det er tilsvarende uden betydning for strafudmålingen, om de personer, der har haft et seksuelt forhold, efterfølgende indgår ægteskab. Det vil dog efter almindelige strafudmålingsprincipper kunne tillægges betydning i formildende retning, at gerningsmanden og forurettede er blevet forsonet og har genoptaget eller fortsat deres samliv.

Læs mere om dette i Straffelovrådets betænkning nr. 1434/2012 om seksualforbrydelser, pkt. 3.1.4. og forarbejderne til lov nr. 633 af 12. juni 2013 (lovforslag nr. L 141 af 6. februar 2013, de specielle bemærkninger til § 1, nr. 8, nr. 10, og nr. 21).

# 4.2. Straffelovens § 222 - samleje med et barn under 15 år

Efter straffelovens § 222, stk. 1, straffes den, som har samleje med et barn under 15 år. Straffelovens § 222 er et absolut forbud mod samleje med et barn under 15 år. Det har ikke betydning, at barnet har samtykket, og det er også uden betydning for ansvarsbedømmelsen, om det er den ene eller den anden part, der har taget initiativ til samlejet, eller om der har været tale om udnyttelse.

Efter straffelovens § 225 finder bestemmelsen tilsvarende anvendelse med hensyn til andet seksuelt forhold end samleje.

For at straffe for overtrædelse af straffelovens § 222 skal gerningsmanden have haft forsæt til at have samleje med et barn under 15 år. Det betyder som udgangspunkt, at gerningsmanden også skal have haft forsæt til, at den forurettede var under 15 år på gerningstidspunktet. Det følger dog af straffelovens § 228, at en person kan straffes for overtrædelse af straffelovens § 222, hvis gerningsmanden har handlet uagtsomt i forhold til barnets alder.

Straffelovens § 222 er subsidiær i forhold til straffelovens § 216, stk. 2. Det betyder, at der skal straffes for overtrædelse af straffelovens § 216, stk. 2, og ikke for overtrædelse af straffelovens § 222, når barnet er under 12 år, og gerningsmanden har forsæt i forhold til barnets alder. Der skal straffes i sammenstød mellem straffelovens § 222 og straffelovens § 216, stk. 1.

Efter straffelovens § 222, stk. 3, skal det indgå som en skærpende omstændighed ved fastsættelsen af straffen efter straffelovens § 222, stk. 1, at gerningsmanden har skaffet sig samleje ved udnyttelse af sin fysiske eller psykiske overlegenhed.

Det vil bero på de konkrete omstændigheder i den enkelte sag, om gerningsmanden har udnyttet en fysisk eller psykisk overlegenhed til at skaffe sig samleje. Der skal i den forbindelse blandt andet lægges vægt på:

- aldersforskellen mellem gerningsmanden og forurettede,
- barnets alder,
- om forurettede som følge af en særlig familiemæssig eller anden tilknytning til gerningsmanden har haft vanskeligt ved at sige fra eller på anden måde modsætte sig overgrebet, og
- om gerningsmanden har opsøgt forurettede og taget initiativet til overgrebet.

Det fremgår af forarbejderne til lov nr. 501 af 17. juni 2008 (lovforslag nr. L 186 af 9. maj 2008, de almindelige bemærkninger, pkt. 3.5), at hvis der er tale om et mindre barn, dvs. i alderen op til 10-11 år, vil der være en formodning for, at gerningsmanden har udnyttet en fysisk eller psykisk overlegenhed til at opnå (eller at forsøge at opnå) samlejet med barnet, selv om der ikke er anvendt vold eller trusler herom. Formodningen vil være stærkere, jo yngre barnet er, og jo mere intenst overgrebet er. Hvis barnet er i alderen 12-14 år, vil det i højere grad end for de mindre børn bero på en individuel vurdering af den konkrete sag. Anklagemyndigheden skal være opmærksom på, at forhold vedrørende samleje med et barn under 12 år, der er begået efter den 1. juli 2013, er omfattet af straffelovens § 216, stk. 2, om voldtægt, jf. lov nr. 633 af 12. juni 2013.

## 4.3. Straffelovens § 232 – blufærdighedskrænkelse

Efter straffelovens § 232 straffes den, som ved uanstændigt forhold krænker blufærdigheden, med bøde eller fængsel indtil 2 år. Hvis forholdet er begået over for et barn, straffes den pågældende med bøde eller fængsel indtil 4 år.

Læs mere i afsnittet om digitale sexkrænkelser i Rigsadvokatmeddelelsen, pkt. 4.1. om de situationer, hvor der sker deling eller offentliggørelse – ofte via internettet, mobiltelefoner mv. – af nøgenbilleder, herunder billeder eller videoer af seksuel karakter, uden samtykke fra den afbildede person (digitale sexkrænkelser).

## 4.4. Straffelovens § 235 – børnepornografi

Besiddelse og udbredelse af børnepornografi straffes efter straffelovens § 235.

Læs mere i afsnittet om digitale sexkrænkelser i Rigsadvokatmeddelelsen, afsnit 4.1 om de situationer, hvor der sker deling eller offentliggørelse – ofte via internettet, mobiltelefoner mv. – af nøgenbilleder, herunder billeder eller videoer af seksuel karakter, uden samtykke fra den afbildede person, der er under 18 år (digitale sexkrænkelser).

# 5. Straf og andre retsfølger

## 5.1. Straffelovens § 216 – voldtægt

Nedenstående retningslinjer for anklagemyndighedens strafpåstande i sager om voldtægt gælder alene, når overtrædelsen er begået efter den 1. juli 2016, jf. § 2 i lov nr. 635 af 8. juni 2016.

Hvis overtrædelsen er begået forud for den 1. juli 2016, skal anklagemyndigheden nedlægge påstand efter de hidtil gældende retningslinjerne, som kan findes i Vidensbasen under historiske dokumenter.

# 5.1.1. Generelt om straffastsættelsen

Ved lov nr. 635 af 8. juni 2016 er der indsat en ny bestemmelse i straffelovens § 216, stk. 4, som præciserer, at der ved fastsættelse af straffen for voldtægt skal lægges vægt på den særlige krænkelse, der er forbundet med lovovertrædelsen. Det fremgår af forarbejderne til loven, at der skal ske en generel forhøjelse af strafudmålingsniveauet for voldtægt, så straffen for voldtægt i højere grad afspejler den krænkelse af offerets værdighed, integritet og selvbestemmelsesret, der er forbundet med voldtægt (lovforslag nr. L 98 af 16. december 2015, de specielle bemærkninger til § 1, nr. 2).

Strafudmålingen i voldtægtssager skal i øvrigt ske på grundlag af en konkret vurdering i hvert enkelt tilfælde af voldtægtens karakter og øvrige foreliggende omstændigheder og ikke på grundlag af en generel forskellig vurdering af grovheden af overfaldsvoldtægt i forhold til voldtægt, der sker i forbindelse med socialt samvær eller i et parforhold.

Det vil dog udgøre en skærpende omstændighed, at voldtægten er begået i forbindelse med et overfald. Straffen for en overfaldsvoldtægt vil derfor alt andet lige være strengere end for en voldtægt, der ikke har karakter af et overfald. Et overfald kan f.eks. ske ved, at offeret udsættes for et pludseligt angreb på et offentligt sted, hvor offeret færdes alene, eller i eget hjem, hvor gerningsmanden er trængt ind. Der vil kunne være tale om et overfald, uanset om gerningsmanden og offeret kender hinanden eller ej.

Det anses omvendt ikke for en formildende omstændighed, at en voldtægt er begået i forbindelse med socialt samvær eller i et parforhold.

Det fremgår af forarbejderne til lov nr. 635 af 8. juni 2016 (lovforslag nr. L 98 af 16. december 2015, de almindelige bemærkninger, pkt. 2.1.1.5. og besvarelse af spørgsmål nr. 7 fra Folketingets Retsudvalg til lovforslag nr. L 98).

Herudover skal anklagemyndigheden som udgangspunkt nedlægge påstand om en skærpet straf i forhold til de strafpåstande, der er anført i pkt. 5.1.2., pkt. 5.1.3. og pkt. 5.1.4., hvis f.eks.

- der som led i voldtægten er udøvet betydelig vold,
- voldtægten er begået over for et særligt værgeløst offer, f.eks. et barn,
- voldtægten har strakt sig over længere tid,
- voldtægten er begået af flere gerningsmænd, eller
- gerningsmanden er trængt ind i et privat hjem for at begå voldtægt.

Det fremgår af forarbejderne til lov nr. 635 af 8. juni 2016 (lovforslag nr. L 98 af 16. december 2015, de almindelige bemærkninger, pkt. 2.1.3.).

Straffen for forsøg på voldtægt fastsættes som udgangspunkt lavere end straffen for en fuldbyrdet voldtægt. Der kan dog også i disse tilfælde på baggrund af en konkret vurdering være omstændigheder, der gør, at der skal fastsættes en strengere straf.

Hvis der ikke er tale om samleje, men om andet seksuelt forhold end samleje, jf. straffelovens § 225, afhænger den konkrete strafudmåling af, hvor intensivt et overgreb der er tale om.

Ved fastsættelse af straffen i den enkelte sag skal det indgå som et væsentligt element, hvilken form for seksuelt forhold der har været tale om. Hvis der er tale om grove tilfælde af andet seksuelt forhold end samleje, f.eks. indføring af genstande i forurettedes skede eller endetarm, vil dette kunne indgå som en skærpende omstændighed i modsætning til f.eks. de mildere tilfælde, som ligger lige over grænsen for blufærdighedskrænkelse. Se betænkning nr. 1534/2012 om seksualforbrydelser, afsnit 16.2.

# 5.1.2. Straffelovens § 216, stk. 1, nr. 1

Anklagemyndigheden skal som udgangspunkt nedlægge påstand om en fængselsstraf på omkring 2½ år til 3½ år for en enkeltstående fuldbyrdet voldtægt, jf. straffelovens § 216, stk. 1, nr. 1. Strafpåstanden afhænger dog altid af en konkret vurdering i hvert enkelt tilfælde.

Anklagemyndigheden skal som udgangspunkt nedlægge påstand om, at tiltalte idømmes fængsel i 3 år og 6 måneder for en enkeltstående fuldbyrdet overfaldsvoldtægt, hvis der ikke foreligger andre skærpende omstændigheder.

Anklagemyndigheden skal som udgangspunkt nedlægge påstand om, at tiltalte idømmes fængsel i niveauet fra ca. 2 år og 6 måneder til 3 år for et enkeltstående fuldbyrdet samleje i andre sager om voldtægt ved vold eller trussel om vold, hvis der ikke foreligger andre skærpende omstændigheder.

Det fremgår af forarbejderne til lov nr. 635 af 8. juni 2016 (lovforslag nr. L 98 af 16. december 2015, de specielle bemærkninger til § 1, nr. 2).

Se i øvrigt pkt. 5.1.1. om formildende og skærpende omstændigheder, der kan have betydning for anklagemyndighedens strafpåstand.

Se herudover pkt. 5.1.5. om strafskærpende omstændigheder ved voldtægt af særligt farlig karakter eller under øvrige særligt skærpende omstændigheder samt voldtægt i forbindelse med menneskehandel.

# 5.1.3. Straffelovens § 216, stk. 1, nr. 2

- **Anden ulovlig tvang, jf. § 260**

Der er relativt få sager om overtrædelse af straffelovens § 216, stk. 1, nr. 2, 1. led, og der kan ikke fastsættes et egentligt udgangspunkt for anklagemyndighedens strafpåstand.

Anklagemyndighedens strafpåstand skal i sager om voldtægt ved anden ulovlig tvang, jf. § 260, som udgangspunkt være lavere end i sager om voldtægt efter straffelovens § 216, stk. 1, nr. 1. Strafpåstanden vil dog altid afhænge af en konkret vurdering af voldtægtens karakter og de øvrige foreliggende omstændigheder.

- Det fremgår af forarbejderne til lov nr. 635 af 8. juni 2016, at strafniveauet for voldtægt efter straffelovens § 216, stk. 1, nr. 2, der er begået efter 1. juli 2016, skal forhøjes med 6 måneder i forhold til strafniveauet fra før 1. juli 2016, jf. lovforslag nr. L 98 af 16. december 2015, de specielle bemærkninger til § 1, nr. 2.
- **Udnyttelse af forurettedes hjælpeløse tilstand**

Anklagemyndigheden skal som udgangspunkt nedlægge påstand om, at tiltalte idømmes fængsel i 1 år og 2 måneder for et enkeltstående fuldbyrdet samleje med en person, der befinder sig i en tilstand,

hvor den pågældende er ude af stand til at modsætte sig handlingen, jf. straffelovens § 216, stk. 1, nr. 2, 2. led. Det fremgår af forarbejderne til lov nr. 635 af 8. juni 2016 (lovforslag nr. L 98 af 16. december 2015, de specielle bemærkninger til § 1, nr. 2).

Hvis gerningsmanden har hensat forurettede i en tilstand, hvor forurettede ikke var i stand til at modsætte sig handlingen, uden at gerningsmanden dog har gjort det med forsæt til at skaffe sig samleje, vil der dog ved strafudmålingen skulle tages udgangspunkt i et højere niveau, som afspejler, at forholdet nærmer sig tiltvingelse af samleje ved hensættelse i en hjælpeløs tilstand. Dette fremgår af forarbejderne til lov nr. 633 af 12. juni 2013 (lovforslag nr. L 141 af 6. februar 2013, de specielle bemærkninger til § 1, nr. 8).

Hvis gerningsmanden – med forsæt til samleje – har hensat forurettede i en tilstand, hvor forurettede er ude af stand til at modsætte sig handlingen, skal anklagemyndigheden nedlægge påstand om en straf svarende til straffen for voldtægt ved vold eller trussel om vold. Det fremgår af forarbejderne til lov nr. 635 af 8. juni 2016 (lovforslag nr. L 98 af 16. december 2015, de specielle bemærkninger til § 1, nr. 2).

Strafudmålingen vil i alle tilfælde skulle tage udgangspunkt i den enkelte sags konkrete omstændigheder, og straffen vil afhængig heraf kunne fastsættes både højere og lavere end det forudsatte udgangspunkt.

Som eksempler på forhold, som skal indgå i anklagemyndighedens vurdering af forbrydelsens grovhed, kan nævnes:

- det seksuelle forholds karakter (samleje eller andet seksuelt forhold end samleje, herunder hvilken form for seksuelt forhold),
- overgrebets tidsmæssige varighed,
- graden af forurettedes hjælpeløshed,
- forurettedes alder,
- stedet for overgrebet, herunder om gerningsmanden er trængt ind i forurettedes hjem, og
- de omstændigheder, under hvilke gerningsmanden mødte forurettede, herunder karakteren af et eventuelt forudgående samvær.

  De beskrevne forhold er ikke udtømmende, jf. forarbejderne til lov nr. 633 af 12. juni 2013 (lovforslag nr. L 141 af 6. februar 2013, de specielle bemærkninger til § 1, nr. 8).

  Se i øvrigt pkt. 5.1.1. om formildende og skærpende omstændigheder, der kan have betydning for anklagemyndighedens strafpåstand.

  Se herudover pkt. 5.1.5. om strafskærpende omstændigheder ved voldtægt af særligt farlig karakter eller under øvrige særligt skærpende omstændigheder samt voldtægt i forbindelse med menneskehandel.

- **Udnyttelse af forurettedes situation (overrumpling)**

Hvis der er tale om misbrug af et særligt tillidsforhold, som beror på gerningsmandens profession eller tilsvarende, skal anklagemyndigheden - for et enkeltstående fuldbyrdet tilfælde af samleje med en person, der befinder sig i en situation, hvor den pågældende er ude af stand til at modsætte sig handlingen, jf. straffelovens § 216, stk. 1, nr. 2, 2. led, - som udgangspunkt nedlægge påstand om, at tiltalte idømmes fængsel i 1 år og 2 måneder. Det fremgår af forarbejderne til lov nr. 635 af 8. juni 2016 (lovforslag nr. L 98 af 16. december 2015, de specielle bemærkninger til § 1, nr. 2).

Hvis der undtagelsesvist ikke er tale om misbrug af et særligt tillidsforhold, skal anklagemyndigheden i forbindelse med strafpåstanden være opmærksom på, at der ved lov nr. 635 af 8. juni 2016 er tilsigtet en generel forhøjelse af strafudmålingsniveauet i sager om overtrædelse af straffelovens § 216, stk. 1, nr. 2, med gennemgående 6 måneder i forhold til det gældende strafniveau.

Ved fastsættelse af straffen skal det blandt andet indgå, hvilken form for seksuelt forhold der har været tale om. Dette kan i praksis føre til et gennemsnitligt lavere strafniveau i overrumplingstilfælde sammenlignet med andre overtrædelser af § 216, stk. 1, nr. 2, 2. led, fordi overrumplingstilfældene i praksis som oftest omfatter mildere grader af andet seksuelt forhold end samleje og kun meget sjældent fuldbyrdet samleje.

Se i øvrigt pkt. 5.1.1. om formildende og skærpende omstændigheder, der kan have betydning for anklagemyndighedens strafpåstand.

Se herudover pkt. 5.1.5. om strafskærpende omstændigheder ved voldtægt af særligt farlig karakter eller under øvrige særligt skærpende omstændigheder samt voldtægt i forbindelse med menneskehandel.

# 5.1.4. Straffelovens § 216, stk. 2

Hvis der ikke foreligger skærpende omstændigheder, skal anklagemyndigheden som udgangspunkt nedlægge påstand om, at tiltalte idømmes fængsel i 3½ år for samleje med et barn under 12 år, jf. straffelovens § 216, stk. 2.

Strafudmålingen skal dog ske på grundlag af en konkret vurdering i hvert enkelt tilfælde.

Se pkt. 5.1.1. om formildende og skærpende omstændigheder, der kan have betydning for anklagemyndighedens strafpåstand.

Se herudover pkt. 5.1.5. om strafskærpende omstændigheder ved voldtægt af særligt farlig karakter eller under øvrige særligt skærpende omstændigheder samt voldtægt i forbindelse med menneskehandel.

Der kan undtagelsesvist i sager om overtrædelse af straffelovens § 216, stk. 2, være mulighed for at idømme den tiltalte en dom til behandling som alternativ til frihedsstraf. Betinget dom med vilkår om sexologisk behandling forudsættes i almindelighed at komme på tale som alternativ til ubetinget frihedsstraf op til omkring 1½ år. Derfor må betinget dom med vilkår om sexologisk behandling navnlig antages at kunne blive relevant i sager om overtrædelse af straffelovens § 216, stk. 2, jf. § 225. Se Rigsadvokatmeddelelsen afsnittet om Seksualforbrydelser – Betinget dom med vilkår om behandling af personer der har begået visse seksualforbrydelser.

# 5.1.5. § 216, stk. 3 og stk. 5 - strafskærpende omstændigheder

- **Straffelovens § 216, stk. 3 – særligt farlig karakter eller særligt skærpende omstændigheder**

Efter straffelovens § 216, stk. 3, kan straffen for voldtægt efter stk. 1 stige til fængsel i 12 år, hvis voldtægten har haft en særligt farlig karakter, eller der i øvrigt foreligger særligt skærpende omstændigheder.

Den omstændighed, at der foreligger flere forhold til samtidig pådømmelse, eller at gerningsmanden tidligere har gjort sig skyldig i en tilsvarende forbrydelse, vil ikke uden videre bringe forholdet ind under den skærpede bestemmelse i stk. 3. Det samme gælder med hensyn til andre almindelige skærpelsesmomenter, som f.eks. at der er tale om overfald på en ubekendt, eller at voldtægten er begået af flere i forening. Disse omstændigheder vil imidlertid kunne foreligge på en sådan måde eller i en sådan kombination, at sagen som helhed får en så alvorlig karakter, at der er grundlag for at anvende den skærpede strafferamme. Dette fremgår af forarbejderne til lov nr. 633 af 12. juni 2013 (lovforslag nr. L 141 af 6. februar 2013, de almindelige bemærkninger, pkt. 3.1.1.).

- **Straffelovens § 216, stk. 5 – offer for menneskehandel**

Efter straffelovens § 216, stk. 5, skal det ved straffens fastsættelse i almindelighed indgå som en skærpende omstændighed, hvis offeret for en voldtægt tillige er offer for menneskehandel. Bestemmelsen omfatter de tilfælde, hvor gerningsmanden til en voldtægt har forsæt til, at det seksuelle forhold finder sted i forbindelse med, at forurettede udnyttes ved prostitution som led i menneskehandel, jf. straffelovens § 262 a.

Bestemmelsen omfatter dermed blandt andet tilfælde, hvor en prostitutionskunde, der ikke i sig selv har anvendt vold eller trusler, har en bestemt formodning om, at den prostituerede udnyttes som led i menneskehandel og gennemfører det seksuelle forhold på grund af vold eller anden ulovlig tvang fra tredjemands side. Dette fremgår af forarbejderne til lov nr. 633 af 12. juni 2013 (lovforslag nr. L 141 af 6. februar 2013, de specielle bemærkninger til § 1, nr. 8).

# 5.2. Straffelovens § 219

Anklagemyndigheden kan i visse sager om overtrædelse af straffelovens § 219 nedlægge påstand om, at tiltalte idømmes en dom til behandling som alternativ til frihedsstraf. Se Rigsadvokatmeddelelsen afsnittet om Seksualforbrydelser – Betinget dom med vilkår om behandling af personer der har begået visse seksualforbrydelser.

# 5.3. Straffelovens § 222

Nedenstående retningslinjer for anklagemyndighedens strafpåstande i sager om overtrædelse af straffelovens § 222 gælder alene, når overtrædelsen er begået efter den 1. juli 2016, jf. § 2 i lov nr. 635 af 8. juni 2016.

Hvis overtrædelsen er begået forud for den 1. juli 2016, skal anklagemyndigheden nedlægge påstand efter de hidtil gældende retningslinjerne, som kan findes i Vidensbasen under historiske dokumenter.

Efter straffelovens § 222, stk. 1, straffes den, som har samleje med et barn under 15 år med fængsel indtil 8 år, medmindre forholdet er omfattet af straffelovens § 216, stk. 2.

Anklagemyndigheden skal være opmærksom på, at sager om fuldt ud frivillige seksuelle forhold til børn under 15 år, hvor parterne har været tilstrækkeligt jævnbyrdige i alder og udvikling, efter en konkret vurdering, kan afgøres med et tiltalefrafald uden vilkår, jf. bekendtgørelse nr. 302 af 2. marts 2016 om politidirektørernes og statsadvokaternes adgang til at frafalde tiltale § 1, stk. 1, nr. 3.

Anklagemyndigheden kan i visse sager om overtrædelse af straffelovens § 222 nedlægge påstand om, at tiltalte idømmes en dom til behandling som alternativ til frihedsstraf. Se Rigsadvokatmeddelelsen afsnittet om Seksualforbrydelser – Betinget dom med vilkår om behandling af personer der har begået visse seksualforbrydelser.

# 5.3.1. Udnyttelse af fysisk eller psykisk overlegenhed

Efter straffelovens § 222, stk. 3, skal det indgå som en skærpende omstændighed ved fastsættelsen af straffen efter straffelovens § 222, stk. 1, at gerningsmanden har skaffet sig samleje ved udnyttelse af sin fysiske eller psykiske overlegenhed.

Hvis udnyttelsen af den fysiske eller psykiske overlegenhed sker ved brug af tvang eller fremsættelse af trusler, kan straffen for samleje med et barn under 15 år, jf. straffelovens § 222, stk. 2, stige til fængsel indtil 12 år.

Se pkt. 4.2. om, hvornår der er tale om udnyttelse af fysisk eller psykisk overlegenhed.

Strafudmålingen i en sag, hvor gerningsmanden har skaffet sig samleje med et barn under 15 år ved udnyttelse af sin fysiske eller psykiske overlegenhed, skal sidestilles med strafudmålingen for en overfaldsvoldtægt.

Anklagemyndigheden skal som udgangspunkt nedlægge påstand om, at tiltalte idømmes fængsel i 3½ år for et enkeltstående tilfælde af samleje med et barn under 15 år ved udnyttelse af sin fysiske eller psykiske overlegenhed, hvis der ikke foreligger andre skærpende omstændigheder.

Anklagemyndigheden skal nedlægge påstand om en skærpet straf, hvis

- gerningsmanden har begået flere eller særligt grove forhold, herunder hvis der er tale om mere vedvarende overgreb eller overgreb af særligt krænkende karakter, eller
- der har bestået et særligt afhængighedsforhold mellem barnet og gerningsmanden, f.eks. i tilfælde af seksuelt misbrug inden for familien.

Der vil i almindelighed være grundlag for at udmåle en lavere straf end det angivne udgangspunkt, hvis der f.eks. er tale om andet seksuelt forhold end samleje (§ 225) eller om forsøg.

Det fremgår af forarbejderne til lov nr. 635 af 8. juni 2016 (lovforslag nr. L 98 af 16. december 2015, de almindelige bemærkninger, pkt. 2.2.1. og de specielle bemærkninger til § 1, nr. 3-5).

# 5.4. Straffelovens § 223

Anklagemyndigheden kan i visse sager om overtrædelse af straffelovens § 223 nedlægge påstand om, at tiltalte idømmes en dom til behandling som alternativ til frihedsstraf. Se i Rigsadvokatmeddelelsen afsnittet om Seksualforbrydelser – Betinget dom med vilkår om behandling af personer der har begået visse seksualforbrydelser.

# 5.5. Straffelovens § 232

Anklagemyndigheden kan i visse sager om overtrædelse af straffelovens § 232 nedlægge påstand om, at tiltalte idømmes en dom til behandling som alternativ til frihedsstraf. Se i Rigsadvokatmeddelelsen afsnittet om Seksualforbrydelser – Betinget dom med vilkår om behandling af personer der har begået visse seksualforbrydelser.

For så vidt angår blufærdighedskrænkelse begået i forbindelse med digitale sexkrænkelser, se Rigsadvokatmeddelelsen, afsnittet om digitale sexkrænkelser.

Efter straffelovens § 232, stk. 2, skal der ved fastsættelsen af straffen for blufærdighedskrænkelse lægges vægt på den særlige krænkelse, der er forbundet med lovovertrædelsen. Bestemmelsen er indsat ved lov nr. 257 af 10. april 2018 og finder anvendelse på forhold begået efter lovens ikrafttræden den 15. april 2018.

Som det fremgår nedenfor, er formålet med loven at skærpe bødestraffen for blotteri, men det fremgår af forarbejderne til lovforslaget (de almindelige bemærkninger, pkt. 2.1.2), at det for at sikre sammenhæng på området forudsættes, at der også i de tilfælde, hvor gerningsmanden idømmes bødestraf for andre former for blufærdighedskrænkelse end blotteri, generelt sker en fordobling af bødestraffen i forhold til det resultat, domstolene efter hidtidig praksis ville være nået frem til.

# 5.5.1. Blufærdighedskrænkelse i form af blotteri

Efter straffelovens § 232, stk. 2, skal der ved fastsættelse af straffen for blufærdighedskrænkelse lægges vægt på den særlige krænkelse, der er forbundet med lovovertrædelsen. Bestemmelsen er indsat ved lov nr. 257 af 10. april 2018.

Det fremgår af forarbejderne til lovforslaget (de almindelige bemærkninger, pkt. 2.1.2), at det med lovforslaget forudsættes, at der generelt sker en fordobling af bødeniveauet for blotteri i forhold til det resultat, domstolene efter hidtidig praksis ville være nået frem til, således at bødestraffen i højere grad afspejler den krænkelse af offeret, der er forbundet med overtrædelsen. For at sikre sammenhæng på området for blufærdighedskrænkelse efter straffelovens § 232 forudsættes det, at der også i de tilfælde, hvor gerningsmanden idømmes bødestraf for andre former for blufærdighedskrænkelse end blotteri, generelt sker en fordobling af bødestraffen i forhold til det resultat, domstolene efter hidtidig praksis ville være nået frem til.

Strafskærpelsen medfører, at anklagemyndigheden i sager om blotteri i førstegangstilfælde, hvor der ikke foreligger skærpende omstændigheder, som udgangspunkt skal nedlægge påstand om en bøde på omkring 5.000 kr.

Anklagemyndigheden skal – også i førstegangstilfælde – nedlægge påstand om en bøde på omkring 7.500 kr., hvis der foreligger skærpende omstændigheder som f.eks.:

- flere forurettede ved overtrædelsen,
- at krænkelsen er foretaget over for et barn,
- at tiltalte har haft en særlig krænkende adfærd, f.eks. ved at opfordre forurettede til berøring eller ved at være særlig frembrusende eller påtrængende over for forurettede, eller
- hvis gerningsmanden tidligere er straffet for lignende kriminalitet, og der ikke nedlægges påstand om frihedsstraf, jf. nedenfor.

Hvis der foreligger flere forhold til samtidig pådømmelse eller flere skærpende omstændigheder, skal der nedlægges påstand om en skærpet bøde, som afhænger af antallet af forhold og karakteren af overtrædelserne.

Hvis forholdet er begået under særligt skærpende omstændigheder, kan anklagemyndigheden undtagelsesvist også i førstegangstilfælde nedlægge påstand om en kortere frihedsstraf. Det kan f.eks. være tilfældet, hvis anklagemyndigheden vurderer, at der foreligger en række skærpende omstændigheder, sådan at der i givet fald ville blive tale om en bøde i størrelsesordenen omkring 15-20.000 kr.

Ovennævnte strafforhøjelse finder anvendelse på forhold, der er begået efter lovens ikrafttræden den 15. april 2018, jf. straffelovens § 3, stk. 1.

Anklagemyndigheden skal i andengangstilfælde foretage en konkret vurdering af, om sagen skal afgøres med bøde eller frihedsstraf. Der gælder således ikke et fast udgangspunkt, og anklagemyndigheden skal lægge vægt på karakteren og grovheden af tiltaltes forstraffe sammenholdt med den aktuelle overtrædelse.

Anklagemyndigheden skal i tredjegangstilfælde som udgangspunkt nedlægge påstand om en kortere frihedsstraf.

# 5.6. Straffelovens § 235 – børnepornografi

Det har betydning for anklagemyndighedens strafpåstand, hvilke typer af børnepornografiske fremstillinger sagen angår. Se pkt. 2.2. om opgørelsen af antallet af billeder og filmsekvenser mv.

# 5.6.1. Udbredelse (og samtidig besiddelse) – straffelovens § 235, stk. 1 og 2

Anklagemyndigheden skal som udgangspunkt nedlægge påstand om, at tiltalte idømmes en fængselsstraf i sager om udbredelse og samtidig besiddelse af børnepornografisk materiale.

Anklagemyndigheden skal ved fastsættelse af sanktionspåstanden foretage en samlet vurdering af de konkrete omstændigheder i sagen.

Ved påstanden om straffens længde skal anklagemyndigheden blandt andet lægge vægt på følgende kriterier:

- tidspunktet for og den tidsmæssige udstrækning af udbredelsen,
- omfanget af udbredelsen, herunder størrelsen af et eventuelt vederlag,
- grovheden af det børnepornografiske materiale,
- materialets omfang,
- måden, hvorpå materialet er udbredt, herunder om udbredelsen eksempelvis involverer internettet, der muliggør udbredelse i videre omfang end udbredelse på anden måde, og
- størrelsen af kredsen, hvortil udbredelse er sket.

Det fremgår af straffelovens § 235, stk. 1, at straffen under særligt skærpende omstændigheder kan stige til fængsel indtil 6 år. Særligt skærpende omstændigheder vil navnlig foreligge, hvor barnets liv udsættes for fare, hvor der anvendes grov vold, hvor der forvoldes barnet alvorlig skade, eller hvor der er tale om udbredelse af mere systematisk karakter.

Hvorvidt optagelserne eller udbredelsen mv. skønnes at være af mere systematisk eller organiseret karakter, vil afhænge af en konkret vurdering, hvor blandt andet omfanget af produktionen og udbredelsen vil kunne indgå.

Ifølge forarbejderne til lov nr. 228 af 2. april 2003 er der ikke tale om en udtømmende opregning af de omstændigheder, der kan betragtes som særligt skærpende (lovforslag nr. L 117 af 10. december 2002, de almindelige bemærkninger, pkt. 2.5.4.4.). Eksempelvis kan barnets alder i sig selv medføre, at forholdet skal omfattes af den skærpede strafferamme. Har barnet været udsat for trusler eller særlig ydmygelse eller fornedrende handlinger, kan dette ligeledes medføre, at forholdet skal omfattes af den skærpede strafferamme.

Straffen for udbredelse af børnepornografisk materiale har i retspraksis forud for, at de nye regler om samfundstjeneste trådte i kraft den 1. maj 2015 (lov nr. 152 af 18. februar 2015), som udgangspunkt været ubetinget fængsel.

Højesteret har ved dom af 7. september 2016 taget stilling til spørgsmålet om anvendelse af samfundstjeneste i sager om udbredelse og besiddelse af børnepornografisk materiale, jf. straffelovens § 235, stk. 1 og 2, efter de nye regler om samfundstjeneste er trådt i kraft.

I den konkrete sag tiltrådte Højesteret, at straffen var udmålt til fængsel i 60 dage for besiddelse af 75 billeder og 7 filmsekvenser med børnepornografisk materiale. Af de 75 billeder var de 42 i kategori 1, 23 var i kategori 2, og de 10 var i kategori 3. Af de 7 filmsekvenser var de 2 i kategori 1, og de 5 var i kategori 2. Tiltalte havde herudover udbredt 29 filer med børnepornografisk materiale til 3 uidentificerede personer.

For så vidt angår spørgsmålet om anvendelse af samfundstjeneste anførte Højesteret, at sager om besiddelse og udbredelse af børnepornografisk materiale efter straffelovens § 235, stk. 1 og 2, omfatter forhold af meget forskellig karakter og grovhed. Nogle sager vil derfor skulle afgøres med en ubetinget dom, i andre sager kan straffen gøres helt eller delvist betinget med vilkår om samfundstjeneste, og i atter andre sager kan straffes gøres betinget uden vilkår om samfundstjeneste.

Højesteret fandt ikke grundlag for at gøre straffen i den konkrete sag betinget med vilkår om samfundstjeneste. Højesteret lagde herved vægt på, at tiltalte blandt andet havde været i besiddelse af 10 billeder, der indeholdt fremstillinger af særligt grove seksuelle forhold, herunder seksuel aktivitet med meget små børn (kategori 3), og 23 billeder og 5 filmsekvenser med gengivelser af børn, der indgik i seksuel aktivitet (kategori 2). Højesteret lagde herudover vægt på, at tiltalte havde udbredt 29 filer med børnepornografisk materiale samt på, at tiltalte i forbindelse med udbredelsen blandt andet havde efterspurgt materiale om små børn, der blev udsat for ekstrem/hård seksuel behandling. Oplysningerne om tiltaltes personlige forhold kunne ikke føre til et andet resultat. Tiltalte var ustraffet og havde påbegyndt behandling for sit alkoholmisbrug og var i sexologisk behandling. Højesteret fandt, at oplysningerne om, at tiltalte alene var i besiddelse af det børnepornografiske materiale i en kortere periode, ikke kunne føre til et andet resultat og lagde i den forbindelse vægt på, at dette skyldtes, at forholdene blev bragt til ophør som følge af politianmeldelsen.

Anklagemyndigheden skal herefter ved vurderingen af, hvilken sanktionstype (ubetinget fængsel, helt eller delvist betinget fængsel med vilkår om samfundstjeneste eller betinget fængsel) der skal nedlægges påstand om, blandt andet lægge vægt på følgende hensyn:

- antallet af børnepornografiske fremstillinger,
- grovheden af det børnepornografiske indhold,
- udbredelsens omfang og
- tiltaltes personlige forhold.

Højesteret slog ved den ovennævnte dom fast, at en ustraffet persons besiddelse og udbredelse af børnepornografisk materiale skulle straffes med ubetinget fængsel i en situation, hvor der alene var tale om udbredelse af 29 filer, hvor et forholdsvis mindre antal fremstillinger var af særligt grove seksuelle forhold, herunder seksuel aktivitet med meget små børn (kategori 3), og hvor udbredelsen alene skete til 3 personer.

Anklagemyndigheden skal i førstegangstilfælde som udgangspunkt nedlægge påstand om en ubetinget fængselsstraf, når de konkrete omstændigheder i sagen, herunder karakteren og grovheden af det børnepornografiske materiale og udbredelsens og besiddelsens omfang, i det væsentligste kan sidestilles med eller er grovere end omstændighederne i Højesterets dom af 7. september 2016.

Hvis de konkrete omstændigheder i sagen derimod samlet set må anses for at være væsentligt mindre grove end i den omtalte Højesteretsdom, skal anklagemyndigheden – forudsat at tiltalte har gode personlige forhold – nedlægge påstand om betinget fængsel med eller uden samfundstjeneste.

Gentagelsestilfælde

Anklagemyndigheden skal i gentagelsestilfælde som udgangspunkt nedlægge påstand om at tiltalte idømmes en ubetinget fængselsstraf.

For så vidt angår udbredelse af børnepornografisk materiale begået i forbindelse med digitale sexkrænkelser, se Rigsadvokatmeddelelsen, afsnittet om digitale sexkrænkelser.

# 5.6.2. Besiddelse - § 235, stk. 2

De nedenfor nævnte strafpåstande og retningslinjer vedrørende besiddelse af børnepornografisk materiale skal også anvendes i tilfælde, hvor en person gennem internettet mv. gør sig bekendt med sådant materiale, uden at der er sket lagring eller er betalt for at få adgang til materialet.

Førstegangstilfælde

Anklagemyndigheden skal som udgangspunkt nedlægge påstand om, at tiltalte idømmes en fængselsstraf i sager om besiddelse af børnepornografi.

Ved påstanden om straffens længde skal det som udgangspunkt fremhæves som skærpende omstændigheder, hvis

- der er tale om besiddelse af et meget stort antal børnepornografiske fremstillinger,
- der er tale om besiddelse af et større antal børnepornografiske fremstillinger af særlig grove forhold, f.eks. voldtægt af børn,
- der er tale om et betydeligt vederlag for at modtage eller gøre sig bekendt med materialet, eller
- der har været tale om en systematisk indsamling af materialet eller en længerevarende besiddelse.

Ved påstanden om valg af sanktionstype (ubetinget fængsel, helt eller delvist betinget fængsel med vilkår om samfundstjeneste eller betinget fængsel) skal anklagemyndigheden lægge vægt på følgende hensyn:

- antallet af børnepornografiske fremstillinger,
- grovheden af det børnepornografiske indhold,
- besiddelsens omfang og
- tiltaltes personlige forhold.

Det er efter omstændighederne ikke udelukket at anvende en ren betinget fængselsstraf ved førstegangsovertrædelse af straffelovens § 235, stk. 2, jf. U 2007.404H og U 2007.407H. En ren betinget straf skal dog ikke anvendes, hvis der er tale om en overtrædelse af betydelig grovhed, f.eks.:

- besiddelse af et større antal groft børnepornografiske fremstillinger i kategori 2, dvs. af børn i samlejelignende situationer eller lignende, eller
- et antal fremstillinger af særligt grove forhold i kategori 3, f.eks. voldtægt af børn.

Anklagemyndigheden kan nedlægge påstand om bødestraf i førstegangstilfælde, når der er tale om besiddelse af et meget begrænset antal børnepornografiske fremstillinger. Det er dog normalt en forudsætning, at det kan lægges til grund, at der ikke er sket en egentlig indsamling af materialet, men

at der f.eks. kun er modtaget eller downloadet enkelte billeder/billedserier eller enkelte filmklip af begrænset omfang.

Gentagelsestilfælde

Anklagemyndigheden skal i gentagelsesstilfælde som udgangspunkt nedlægge påstand om, at tiltalte idømmes en ubetinget fængselsstraf.

# 6. Efter dom

## 6.1. Domme til Vidensbasen

Anklagemyndigheden skal overveje, om dommen er egnet til at indgå i anklagemyndighedens Vidensbase.

En dom kan være egnet til Vidensbasen, hvis den belyser strafniveauet eller praksis for rettighedsfrakendelse m.v. inden for et sagsområde, eller hvis dommen belyser problemstillinger af generel/principiel betydning for retstilstanden. Samtidig kan en dom være egnet, hvis den vedrører et område, som ikke allerede er dækket på Vidensbasen.

Kun endelige domme må indsendes til Vidensbasen.

Skemaer til indsendelse af domme til Vidensbasen findes under Viden på AnklagerNet.

## 6.2. Underretning om rettighedsfrakendelse efter arvelovens § 48

De pågældende forsikringsselskaber, pensionskasser m.v. samt skifteretten skal underrettes, når der ved endelig dom er truffet afgørelse om frakendelsesspørgsmålet.

# 7. Love og forarbejder

**Straffeloven - seneste hovedlov**

- Lovbekendtgørelse nr. 873 af 9. juli 2015 – Straffeloven

**Retsplejeloven – seneste hovedlov**

- Lovbekendtgørelse nr. 1255 af 16. november 2015 – Retsplejeloven

**Relevante forarbejder**

- Lov nr. 635 af 8. juni 2016 om ændring af straffeloven
    - Lovforslag nr. L 98 af 16. december 2015 om ændring af straffeloven
    - Lovforslag nr. L 98 A af 24. maj 2016 om ændring af straffeloven

- Lov nr. 633 af 12. juni 2013 om ændring af straffeloven, retsplejeloven, lov om tilhold, opholdsforbud og bortvisning og lov om restaurationsvirksomhed og alkoholbevilling m.v.

    - Lovforslag nr. L 141 af 6. februar 2013 om ændring af straffeloven, retsplejeloven, lov om tilhold, opholdsforbud og bortvisning og lov om restaurationsvirksomhed og alkoholbevilling m.v.
    - Straffelovrådets betænkning nr. 1534/2012 om seksualforbrydelser
- Lov nr. 228 af 2. april 2003 om ændring af straffeloven, adoptionsloven og retsplejeloven
    - Lovforslag nr. L 117 af 10. december 2002 om ændring af straffeloven, adoptionsloven og retsplejeloven
- Lov nr. 380 af 6. juni 2002 om ændring af straffeloven, retsplejeloven og færdselsloven
    - Lovforslag nr. L 118 af 26. februar 2002 om ændring af straffeloven, retsplejeloven og færdselsloven

**Relevante vejledninger og praksisoversigter**

- Rigsadvokatens praksisoversigt "Børnepornografi - oversigt over domspraksis i sager om besiddelse og udbredelse af børnepornografi – opdateret 12-12-2006"
- Rigsadvokatens oversigt over straffene i sager om overtrædelse af straffelovens § 222 "Seksuelt misbrug af børn – oversigt over sanktionsniveauet – opdateret september 2012"
- Rigsadvokatens Videnspakke – it-kriminalitet

**Øvrigt**

- Pjecen "Råd og vejledning – Til dig, der har været udsat for et seksuelt overgreb, vold eller anden personfarlig kriminalitet" fra www.anklagemyndigheden.dk under Vidner, ofre & sigtede/Pjecer
- Pjecen "Råd og vejledning – Til unge under 18 år, der har været udsat for voldtægt eller andre seksuelle overgreb" fra www.anklagemyndigheden.dk under Vidner, ofre & sigtede/Pjecer